Kudy vedou hranice – Max a Tim

celodenní program s tématem dělících linií ve společnosti

Téma lekce:

Sociální status jako dělící linie ve společnosti.

Myšlenka lekce:

Sociální status je reálně jednou z nejviditelnějších hranic mezi dětmi a mladými lidmi. Sociální status rodiny má nebezpečně velký vliv na budoucnost mladých lidí, od možnosti navštěvovat kvalitní mimoškolní aktivity, přes motivaci ke studiu na prestižních školách po ambice při vytyčování profesních cílů. Děti a mladí lidé z různých sociálních vrstev a potažmo z různě kvalitních a různě náročných škol se navzájem téměř nesetkávají a život jiné sociální skupiny je pro ně cizí. Toto rozdělení provází množství předsudků, které hranici činí ještě neprostupnější.

Cílová skupina:

V našem případě 25 českých a 25 německých dětí, lekci lze absolvovat s méně početnou skupinou. Takto velká skupina předpokládá množství pedagogů, každá skupinka 4-6 dětí se opírá o vedení jednoho „pomocného“ lektora se zkušenostmi v oblasti dramatické výchovy. Lekci vedli dva „vedoucí lektoři“ a překladatelé.

Organizace:

Vzhledem k velikosti cílové skupiny a k tomu, že naším cílem byla komunikace mezi českými a německými účastníky, většina lekce byla postavena na následující organizaci: zadání úkolu – samostatná práce skupin v různých prostorách (každá skupina měla k dispozici „pomocného“ lektora) – prezentace před ostatními – reflexe s vyvozením závěrů.

Časová dotace:

Lekce samotná má časovou dotaci cca 5 hodin. Jelikož jsme na lekci navazovali „inscenační prací“ (vytvořením krátkých pantomimických filmů), využili jsme časovou dotaci dvou dnů. Lekci lze v případě malé jednojazyčné skupiny (například polovina školní třídy) absolvovat za 2-3 hodiny.

1. vytvoření postav:

Lektor: „Vytvořte (česko-německé) skupiny po 4-6 hráčích. V těchto skupinách budete pracovat po celou dobu lekce. V každé skupině musí být alespoň dva chlapci. O dvou chlapcích bude příběh, který společně vytvoříme. Nyní ve skupinách určete, o jaké chlapce jde. Přečtu vám dva krátké texty, ze kterých budeme vycházet. Určete věk, školu, vymyslete jméno. Chlapci se znají, ale nejsou vyloženě kamarádi.“

Jde po ulici a občas kopne do plechovky od piva, kterou před chvílí hodil na zem místo fotbalového míče. Kráva jedna učitelská. Co jí je do něj! Ať se laskavě nestará. No co, mámě se stejně nedovolá a fotrovi už vůbec ne. Ty vole i ty cigára už došly. To je zase den.

Jde po ulici a vymýšlí výmluvu pro mamku. Dneska se mu fakt do ZUŠky nechce. Kámoši jdou na koupák, prej tam bude i ta super holka z druháku, fakt jí to sluší. A večer musí dopsat seminárku z fyziky, ještě že táta tomuhle rozumí, jinak by to nedal. Někdy je docela dobrý mít tátu intoše. Prostě spousta práce, je to blbý, ale ta ZUŠka se do toho prostě nevejde.

Jakmile se hráči domluví ve svých skupinách, přednesou ostatním své závěry a zdůvodní. Na konci lekce se k těmto závěrům lektor vrátí – zřejmě už tady se objeví první předsudky. Zpravidla hráči k prvnímu textu vytvoří postavu z nižší sociální vrstvy, s horšími studijními výsledky, s budoucnosti manuální profese.

Po diskusi se všechny skupiny domluví na společném řešení – vytvoří dvě postavy, pojmenují. V našem případě jsme vytvořili chlapce Tima (první text) a Maxmiliána, žáky deváté třídy základní školy, spolužáky.

2. album z dětství:

Lektor: „Nyní ve skupinách vytvořte tři živé obrazy z doby, kdy chlapcům bylo 0-6 let. Jde tedy o retrospektivu, fotky z alba. Jeden z obrazů zobrazí narození, jeden první den ve škole, minimálně v jednom obrazu musí být matka.“

1 Narození Maxe

2 Narození Tima

Skupiny obrazy připraví v jiných místnostech, po 10 minutové přípravě práci prezentují před ostatními. Při práci jsou jednotlivým skupinám neustále k dispozici pomocní lektoři a překladatelé.

Reflexe: V čem se liší život Maxe a Tima? V našem případě Max pocházel z ambiciózní dobře situované rodiny, Tim byl synem nestíhající matky samoživitelky opuštěné jeho otcem. Už na obrazech z narození obou chlapců je znát rozdílná rodinná konstelace. Hráči si po celou dobu projektu jasně uvědomovali, že už při narození vznikala mezi fiktivními postavami neviditelná hranice, která určovala jejich budoucnost. Jistě že jde z části o předsudky (to jsme také v závěru projektu řešili), ale jednotlivé obrazy vznikaly ze zkušeností dětí, a to bohužel i z osobních zkušeností.

3 Oslava narozenin Maxe

4 Oslava narozenin Tima

5 Max a jeho rodina

6 Tim a jeho rodina

3. Vánoce:

Lektor: „Nyní ve skupinách připravte zvukový plán (diváci budou mít zavřené oči) Vánoc Tima a Maxe. Polovina skupin vytvoří Vánoce Tima, polovina Vánoce Maxe.“

Reflexe: V našem případě zvukový plán dotvářel předchozí vykreslení postav. Vánoce Maxe doprovázely zvuky skleniček, zpěv koled, radostné výkřiky nad dárky. Vánoce Tima doprovázela hádka po telefonu, rozbité sklo, zvuk koled z rádia.

4. Přihláška na střední školu:

Lektor: „Připravte etudy plnou hrou. Tim i Max dostali domácí úkol – vyplnit přihlášku na střední školu. Přichází domů a snaží se splnit úkol.“

Reflexe: Nejen, že náš Tim a Max potvrdili svůj obraz z minulých aktivit – Maxe čekali oba rodiče, kteří považovali synovo budoucí studium za prioritu celé rodiny, Timova matka neměla zájem se příliš angažovat. Naši hráči ovšem došli dál – Maxovi rodiče synovi „nalinkovali“ budoucnost advokáta, aniž se ho ptali na souhlas, Timova matka volala otci z nutnosti podpisu obou rodičů, čímž se Timova přihláška stala zástupným důvodem hádky o tom, kdo je horší rodič. Téma lekce – sociální statut rodiny jako překážka v rozvoji dítěte, byl nastolen zcela jasně.

5. Ve škole:

Lektor: „Připravte etudu plnou hrou na téma vztahu obou chlapců. Etuda se bude odehrávat ve škole. Měli bychom také poznat jejich status ve skupině spolužáků.“

Reflexe: V našem případě se rodinná situace obou chlapců odrazila i na vztahu chlapců se spolužáky. Max byl ve škole úspěšný, spolužáky obdivovaný, Tim byl outsiderem. Jejich životy se neprotínaly, jejich budoucnost byla zcela odlišná. Maxovi hráči předpovídali studia na prestižních školách, Timovi učiliště a úřad práce.

7 Max ve škole

8 Tim ve škole

6. Kudy vedou hranice – reflexe programu, úvahy o předsudcích:

Program zakončila reflexe skupiny. Lektoři směřovali otázky k tématu předsudků.

Lektor: „Už na začátku jste Timovi předpověděli horší budoucnost než Maxovi. Co vás k tomu vedlo? Text o plechovce piva? Myslíte, že studenti gymnázia nemají zkušenost s alkoholem?.....“

Další část reflexe směřovala k možnosti boření hranic.

Lektor: „Je možné, že v budoucnu něco propojí osudy Tima a Maxe? Mohlo by jejich případné přátelství něco pozitivního oběma přinést?....“

7. Filmy:

Tato aktivita na předchozí program navazuje jen volně. V našem případě sami účastníci projevili přání vytvořit krátké pantomimické miniinscenace inspirované příběhem Tima a Maxe, zachycené jako filmy. Vzhledem k rozpočtu projektu jsme si mohli dovolit služby profesionálního kameramana. Cílem aktivity nebylo vytvořit umělecká díla, ale zachytit téma programu a pohled účastníků na příběh Tima a Maxe. Někteří herci mají dlouholeté zkušenosti s dramatikou, jiní hráli poprvé v životě a na jejich „herectví“ je nezkušenost znát. Ale všem bez rozdílu šlo o zachycení myšlenky. Navíc při tvorbě filmů česko-německé skupiny musely spolupracovat, komunikovat v němčině, sdílet své nápady, jednotliví účastníci se učili opouštět své nápady ve prospěch ostatních i prosazovat ty, na kterých jim záleželo. Výsledné filmy obě partnerské instituce využijí k propagaci projektu.

V Liberci 10. 7. 2019

PhDr. Miloslava Čechlovská

Digitálně podepsal PhDr. Miloslava Čechlovská
Datum: 2019.08.01 10:48:32 +02'00'

Miloslava Čechlovská, Jarmila Šírlová, lektoři

Wo die Grenze verläuft – Max und Tim

ein eintägiges Programm mit dem Thema Trennungslinien in der Gesellschaft

Thema der Lektion:

Sozialer Status als Trennungslinie in der Gesellschaft

Idee der Lektion:

Der soziale Status ist tatsächlich eine der am deutlichsten sichtbaren Grenzen zwischen den Kindern und Jugendlichen. Der soziale Status übt einen gefährlich starken Einfluss auf die Zukunft der jungen Menschen aus, sei es auf die Möglichkeit gute Freizeitaktivitäten auszuüben, auf Motivation zum Studium an renomierten Schulen, wie auch auf Ambitionen bei der Aufstellung von professionellen Zielen. Die Kinder und Jugendlichen aus unterschiedlichen sozialen Schichten und demzufolge qualitativ und anspruchsmäßig unterschiedlichen Schulen kommen kaum in Kontakt, und das Leben anderer sozialer Gruppen ist ihnen fremd. Diese Trennung geht mit einer Menge Vorurteile einher, durch die die Grenze noch undurchlässiger wird.

Zielgruppe:

In unserem Fall je 25 tschechische und 25 deutsche Kinder, die Lektion kann auch mit einer kleineren Gruppe durchgeführt werden. Bei einer so großen Gruppe wird von einer größeren Anzahl Lehrkräfte ausgegangen, jede Gruppe von 4 – 6 Schülern stützt sich auf die Leitung von einem „Hilfslektoren“ mit Erfahrungen auf dem Gebiet der dramatischen Erziehung.Die Lektion wurde von 2 „leitenden Lektoren“ und Dolmetschern betreut.

Organisation:

Hinsichtlich der Größe der Zielgruppe und der Tatsache, dass unser Ziel die Kommunikation zwischen den tschechischen und deutschen Teilnehmern war, wurde die Lektion auf folgender Organisation aufgebaut: Aufgabenstellung – selbständige Arbeit der Gruppen in getrennten Räumen (jeder Gruppe stand ein „Hilfslektor“ zur Verfügung) - Präsentation vor den Anderen – Reflexion mit Schlussvolgerungen

Zeiteinteilung:

Für die Lektionen selbst ist eine Zeitzuwendung von etwa 5 Stunden vorgesehen. Da wir an die Lektion mit der „Inszenierungs-Arbeit“ (Kreieren von kurzen pantomimischen Filmen) anknüpften, nutzten wir dafür eine Zeitspanne von 2 Tagen. Die Lektion kann im Falle von einer kleinen einsprachigen Gruppe (wie z.B. einer Hälfte der Klasse) in 2-3 Stunden abgeleistet werden.

1. Kreierung der Personen:

Lektor: „Bildet gemischte tschechisch-deutsche Vierer-bis Sechsergruppen. In diesen Gruppen werdet ihr für die Dauer der ganzen Lektion zusammenarbeiten. In jeder Gruppe müssen mindestens 2 Jungs sein.

Jungs werden die Hauptpersonen der Geschichte sein, die wir zusammen aufbauen. Bestimmt nun in den Gruppen, um was für Jungs es sich handelt. Ich lese euch zwei kurze Texte vor, von denen wir ausgehen werden. Bestimmt das Alter, die Schule, denkt den Namen aus. Die Jungs kennen einander, sind aber nicht wirklich Freunde.“

Er geht die Straße entlang und kickt ab und zu eine Bierdose vor sich hin, die er kurz vorher anstatt eines Fußballs auf den Boden warf. Dieses Miststück von Lehrerin! Was mischt sie sich in seine Sachen ein! Soll sie sich doch gefälligst nicht um seinen Kram kümmern. Naja, Mutter wird sie sowieso nicht erreichen und meinen Alten schon gar nicht. Alter, auch die Kippen sind schon alle. Ist das wieder ein Tag.

Er schlendert die Straße hinunter und denkt über eine Ausrede für Mom nach. Heute hat er echt keinen Bock auf die Musikschule. Die Kumpels gehen ins Schwimmbad, angeblich soll auch die super Chica aus dem zweite Jahrgang da sein, die ist echt süß. Und am Abend muss er noch die Seminararbeit in Physik fertig schreiben, noch gut dass Dad viel von diesem Fach versteht, sonst würde er es nicht fertig bringen. Manchmal ist es schon von Vorteil, einen Intelektuellen zum Vater zu haben. Einfach eine Menge zu tun. Es ist blöd, aber die Musikschule ist einfach nicht drin.

Sobald sich die Spieler in ihren Gruppen abgesprochen haben, stellen sie den anderen ihre Erkenntnisse vor und begründen sie. Am Ende der Lektion greift der Lektor die Erkenntnisse wieder auf – schon da kommen die ersten Vorurteile zum Vorschein. In der Regel kreieren die Spieler zum ersten Text eine Figur aus der Unterschicht mit schlechten Schulleistungen, mit Aussichten auf handwerkliche Berufe. Nach einer Diskussion einigen sich die

Gruppen auf gemeinsamer Lösung - sie bilden zwei Personen, geben ihnen Namen. Wir haben die Personen Tim (im ersten Text) und Maximilian geschaffen, beide Schüler einer neunten Klasse der Grundschule, Klassenkameraden

2. Fotoalbum aus der Kindheit:

Lektor: „Bildet jetzt in Gruppen drei Tableaus aus der Zeit, wo die Jungs 0 – 6 Jahre alt waren. Es geht also um eine Retrospektive, Bilder aus einem Fotoalbum. Eines der Bilder stellt die Geburt, eines den ersten Schultag, in mindestens einem der Bilder muss die Mutter vorkommen."

Die Gruppen bereiten die Bilder in getrennten Räumen vor, nach 10 Minuten Vorbereitung wird die Arbeit vor den anderen Gruppen präsentiert.

Reflexion: Worin unterscheidet sich das Leben von Tim von dem Leben von Max? In unserem Fall kam Max aus einer ambitionierten, gut situierten Familie, Tim war der Sohn einer überforderten alleinerziehenden, von seinem Vater sitzen gelassenen Mutter.

3. Weihnachten:

Lektor: „ Denkt euch jetzt in Gruppen einen akustischen Plan aus der Weihnachten von Tim und Max (die Zuschauer werden die Augen geschlossen halten). Eine Hälfte der Gruppen befasst sich mit den Weihnachten von Tim, die andere Hälfte mit Weihnachten von Max."

Reflexion: In unserem Fall veranschaulichte der akustische Plan die vorangegangene Darstellung der Personen. Die Weihnachtsatmosphäre wurde bei Max von sanftem Klirren der Gläser, Singen der Weihnachtslieder sowie Freudenrufen über die Geschenke geprägt. Weihnachten bei Tim wurden von Streit am Telefon, zerbrechendem Glas und Weihnachtsliedern aus dem Radio begleitet.

4. Bewerbungsschreiben für die Sekundarstufe:

Lektor: „Bereitet „Gesamtspiel-Etuden" vor. Tim und Max bekamen eine Hausaufgabe . Sie sollen eine Bewerbung für die Sekundarstufe aufsetzen. Sie kommen nach Hause und bemühen sich, die Aufgabe zu erfüllen"

Reflexion: Nicht nur, dass Tim und Max ihr Bild von den vorangegangenen Aktivitäten bekräftigt haben – während auf Max beide Eltern warteten, die das zukünftige Studium ihres Sohnes als Priorität der ganzen Familie betrachteten, zeigte Tims Mutter kein Interesse daran, sich in irgendeiner Weise einzubringen. Unsere Spieler gingen jedoch noch weiter – Max´ Eltern schmiedeten Zukunftspläne ihres Sohne als Rechtsanwalt, ohne ihn nach seiner Zustimmung zu fragen. Tims Mutter rief dessen Vater an, da die Unterschrift beider Eltern gebraucht wurde, wobei Tims Bewerbungsschreiben zu einem Streitthema darüber wurde, wer von beiden als Elternteil der schlechtere sei.

Das Thema der Lektion – sozialer Status der Familie als Hindernis in der Entwicklung des Kindes wurde ganz klar aufgestellt

5. In der Schule:

Lektor: „Bereitet eine „Gesamtspiel-Etude" mit dem Thema Beziehung beider Jungs zueinander vor.Wir sollten darin auch ihren Status in der Gruppe ihrer Mitschüler erkennen."

Reflexion: In unserem Falle spiegelt sich die familiäre Situation beider Jungs in der Beziehung zwischen ihnen und ihren Mitschülern. Max war in der Schule erfolgreich, von den Mitschülern bewundert, Tim war ein Outsider. Ihre Leben hatten nichts gemeinsam, ihre Zukunft total unterschiedlich.Während Max von den Spielern das Studium an Eliteunis vorhergesagt wurde, war es in Tims Fall eine Berufsschule und das Arbeitsamt.

6. Wo die Grenze verläuft – Überlegungen zum Programm, zu Vorurteilen:

Das Programm wurde durch die Überlegung der Gruppe beendet. Die Lektoren zielten die Fragen zum Thema Vorurteile.

Lektor:"Schon am Anfang habt ihr Tim eine schlechtere Zukunft prophezeit als Max. Was führte euch dazu? Die Bierdose im Text? Meint ihr, dass Gymnasialschüler keine Erfahrungen mit Alkohol haben? … „

Der weitere Teil der Überlegungen wurde zu der Möglichkeit gezielt, die Schranken zu durchbrechen.

Lektor: „ Könnte es dazu kommen, dass in Zukunft irgend etwas die Schicksale von Tim und Max verknüpft? Könnte ihre eventuelle Freundschaft ihnen etwas Positives bringen? …"

7. Filme:

Diese Aktivität knüpft nur lose an die vorangegangenen an In unserem Falle äußerten die Teilnehmer selbst den Wunsch, kurze pantomimische Miniinszenierungen zu machen, inspiriert von Tims und Max´Geschichte, als Kurzfilme verfasst. Dank des Budgets zu dem Projekt war es möglich, uns die Zusammenarbeit mit einem professionellen Kameramann zu leisten. Das Ziel dieser Aktivität war nicht Kunstwerke zu schaffen, sondern das Thema des Programms und den Blick der Teilnehmer auf die Story von Tim und Max zu erfassen. Manche Teilnehmer haben schon langjährige Erfahrungen mit der Schauspielerei, andere spielten zum erstenmal in ihrem Leben, und ihrer „Schauspielerei" konnte man ihre Unerfahrenheit deutlich ansehen. Aber allen ohne Ausnahme ging es darum, ihre Gedanken zu erfassen. Darüber hinaus mussten die tschechisch-deutschen Gruppen miteinander zusammenarbeiten, auf Deutsch komunizieren, ihre Ideen austauschen und teilen,. Die Teilnehmer lernten, ihre Ideen zugunsten der anderen zu verlassen , und Ideen, die ihnen wichtig sind zu vertreten, eventuell durchzusetzen. Die hier entstandenen Filme werden von beiden Partnerorganisationen für die Öffentlichtskeitarbeit verwendet.

Liberec, den 10. 7. 2019

PhDr. Miloslava Čechlovská

Digitálně podepsal PhDr. Miloslava Čechlovská
Datum: 2019.08.01 10:49:02 +02'00'

Miloslava Čechlovská, Jarmila Šírlová,

Lektorinnen